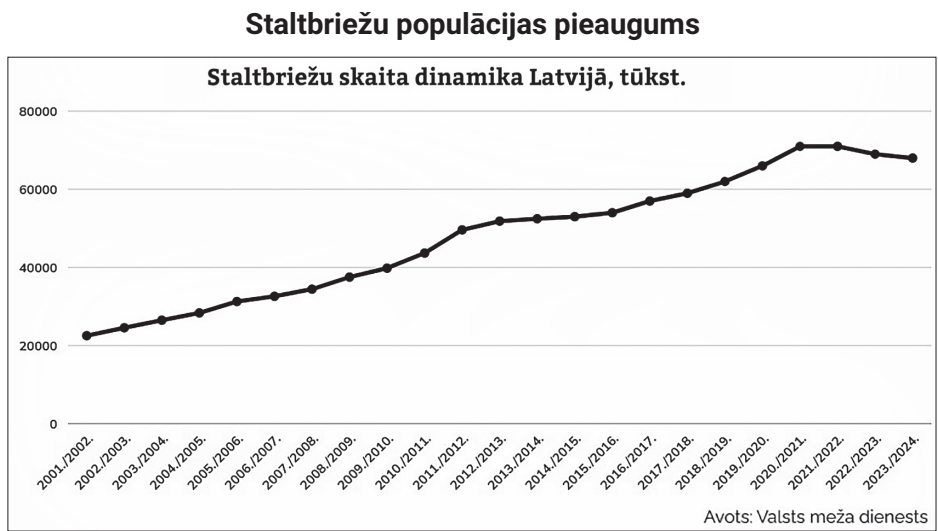

Staltbriežu populācijas pieaugums – parakstīts memorands, lai samazinātu to skaitu

Gunda Katrīna Vovere

Latvijas mežsaimnieki un lauksaimnieki arvien biežāk saskaras ar būtiskiem postījumiem, ko izraisa pārlieku liels staltbriežu skaits. Šie meža dzīvnieki bojā jaunaudzes, izposta sējumus un kļūst par iemeslu ceļu satiksmes negadījumiem. Problēmas nopietnību apliecina arī fakts, ka tikai pērn vien izdevumi par jaunaudžu aizsardzību sasnieguši teju sešus miljonus eiro. Lai rastu risinājumu, 18. jūnijā parakstīts jauns sadarbības memorands, kurā iesaistījušās valsts institūcijas, mednieku un meža īpašnieku organizācijas, kā arī lauksaimnieku pārstāvji. Mērķis – līdzsvarot staltbriežu populāciju un mazināt to radītos zaudējumus. Kādus izaicinājumus tas paredz, kāda ir situācija Latgalē un ko par to domā mednieki?

Šī gada martā organizēta sanāksme, kurā lemts izstrādāt jaunu memorandu, lai cīnītos ar staltbriežu populācijas pieaugumu, jo tie nodara vērienīgus postījumus gan Latvijas valsts mežu (LVM) jaunaudzēm, gan privāto zemju īpašniekiem, tāpat jāpiebilst – jo vairāk staltbriežu, jo iespējami vairāk ceļu satiksmes negadījumu, kuros šie meža zvēri izskrien uz ceļa.

LVM medību tiesību nomas procesa vadītājs Guntis Ščepaniks skaidro:

«Staltbriežu postījumi apdraud nākotnes meža kvalitāti un vitalitāti. Jaunaudžu aizsardzības pasākumi, kas pie pārlieku blīvas staltbriežu populācijas vairs nav efektīvi, prasa arvien lielākus finanšu ieguldījumus. Pēdējo desmit gadu laikā ne vien četrkārsojušās aizsargājamās platības, bet būtiski pieaugušas arī aizsardzības pasākumu izmaksas, kas 2024. gadā sasniedza 5,74 milj. eiro. Jāņem vērā, ka staltbrieža sabojātā koka stumbra daļa nekad neizaugs par kvalitatīvu lietaskoku un no tā nevarēs izgatavot, piemēram, kvalitatīvas mēbeles.»

Apzinoties nesamērīgas staltbriežu populācijas radītos riskus svarīgām tautsaimniecības nozarēm un ievērojamās izmaksas, Zemkopības ministrija bija uzdevusi zemes īpašniekiem un apsaimniekotājiem sadarbībā ar medniekiem rast risinājumus staltbriežu populācijas skaita samazinājumam.

Sadarbība starp zemes īpašniekiem un medniekiem ir būtisks nosacījums staltbriežu populācijas apsaimniekošanā. Medību tiesību īpašniekiem un tiesību nomniekiem kopīgi strādājot, pēdējo desmit gadu laikā ir izdevies risināt daudzus nozīmīgus jautājumus: ir sakārtota medību infrastruktūra, kas nodrošina mednieku vajadzības un netraucē meža apsaimniekošanai. Ir panākts arī bebru dzimtas dzīvnieku skaitlisks samazinājums, kā rezultātā būtiski samazināta arī bebru darbības negatīvā ietekme uz meža melioratīvajām sistēmām, meža ceļiem un mežaudzēm. Tāpat panākti grozījumi medības reglamentējošos normatīvajos aktos, kas vērsti uz medību procesa atvieglošanu.

Tomēr vienlaikus šo gadu laikā nav izdevies rast risinājumu pārlieku lielajam staltbriežu skaitam, kuri nodara būtiskus postījumus meža jaunaudzēm un lauksaimniecības sējumiem. Staltbriežu skaits iepriekšējā memoranda darbības laikā ir palielinājies par 16 tūkstošiem – no 52 līdz 68 tūkstošiem.

Memoranda parakstīšana 18. jūnijā – biedrības «Latvijas mednieku savienība» valdes priekšsēdētājs Juris Buškevics (no kreisās), biedrības «Zemnieku saeima» valdes priekšsēdētājs Juris Lazdiņš, biedrības «Latvijas Mednieku asociācija» valdes priekšsēdētājs Haralds Barviks, zemkopības ministrs Armands Krauze, biedrības «Latgales mednieku un makšķernieku biedrība» valdes priekšsēdētājs Andris Broks, AS «Latvijas valsts meži» valdes priekšsēdētājs Pēters Putniņš, biedrības «Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome» valdes priekšsēdētājs Guntis Gūtmanis

Lai veicinātu efektīvu sadarbību starp medniekiem un medību tiesību īpašniekiem un kopīgi samazinātu savvaļā dzīvojošo dzīvnieku radītos postījumus lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā, starp vairākām iesaistītajām pusēm noslēgts sadarbības memorands.

Memorandu 18. jūnijā parakstījusi Zemkopības ministrija, AS «Latvijas valsts meži» (LVM), biedrības «Latvijas Mednieku asociācija», «Latvijas Mednieku savienība», «Latgales mednieku un makšķernieku biedrība», «Latvijas Meža īpašnieku biedrība», «Zemnieku saeima», «Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padome» un «Mazjūras zvejnieki», katram no dalībniekiem apņemoties izpildīt konkrētas saistības.

Zemkopības ministrs Armands Krauze komentē:

«Savvaļas dzīvnieku radītie postījumi lauksaimniecībā un mežsaimniecībā, kā arī sadursmēs ar autotransportu radītie zaudējumi ir būtiska problēma, kurai jārod risinājumi, balstoties sadarbībā. Parakstītais memorands ir svarīgs solis, kas apvieno lauksaimniekus, meža īpašniekus, medniekus un valsts institūcijas kopīga mērķa labā – līdzsvarotai savvaļas dzīvnieku populācijas pārvaldībai. Esam ņēmuši vērā iepriekšējo gadu pieredzi un pilnveidojuši nosacījumus, lai sadarbība būtu efektīvāka, mērķtiecīgāka un balstīta uz skaidriem kritērijiem. Zemkopības ministrija nodrošinās nepieciešamo normatīvo ietvaru, lai apspriestie priekšlikumi tiek ieviesti un nestu rezultātus.»

LVM medību tiesību nomas procesa vadītājs Guntis Ščepaniks skaidro:

«Veidojot jauno memorandu, esam ņēmuši vērā iepriekšējo pieredzi un uzlabojuši vairākus sadarbības nosacījumus, lai visi kopā sasniegtu izvirzīto mērķi. Jaunais memorands, atšķirībā no iepriekšējiem, apvieno plašāku iesaistīto pušu loku, apzinoties, ka pārāk liels medījamo dzīvnieku blīvums nodara būtiskus postījumus gan mežsaimniekiem, neatgriezeniski bojājot jauniestādītos kokus un radot ievērojamus finansiālos zaudējumus, gan lauksaimniecībā, staltbriežiem postot sējumus un plēsējiem apdraudot lauksaimniecības dzīvniekus.»

Memorandā ir fiksēti konkrēti kritēriji, pēc kuriem varēs izvērtēt mērķu izpildi visās nozarēs. Mežsaimniecībā noteikts maksimālais pieļaujamais bojāto koku un mežaudžu platību apjoms, lauksaimniecībā – nodarīto postījumu apjoms lauksaimniecības kultūrās un samazināmais plēsēju uzbrukumu apmērs lauksaimniecības dzīvniekiem, savukārt medniecībā kā mērķis noteikts piecu gadu laikā sasniedzamais staltbriežu populācijas lielums – 35 000, kas ir līdzvērtīgs šīs sugas dzīvnieku skaitam 2010. gadā.

Lai sasniegtu noteiktos mērķus, visas iesaistītās puses apņemas īstenot noteiktus pasākumus. Piemēram, medību tiesību īpašnieki apņemas veicināt piekļuvi medību platībām, lai atvieglotu medību procesa organizēšanu un medījuma aizvešanu, veidot zemju apsaimniekošanas praksi, kas vērsta uz medījamo dzīvnieku postījumu riska mazināšanu, kā arī, veicot mežsaimniecisko darbību, maksimāli saglabāt dzīvnieku barības bāzi. Savukārt mednieki apņemas rast ātrus un efektīvus risinājumus postījumu samazināšanā, ko fiksējis medību tiesību īpašnieks, nepieciešamības gadījumā iesaistot arī blakus esošo platību medību tiesību lietotājus. Zemkopības ministrija apņemas nodrošināt lēmumu pieņemšanu un administratīvo aktu izsniegšanu normatīvo aktu ietvaros. Visi iesaistīto pušu veicamie pasākumi mērķu sasniegšanai lasāmi memorandā ar kuru plašāk var iepazīties LVM mājaslapā *lvm.lv*.

Tāpat memoranda dalībnieki vienojas vismaz reizi gadā kopīgi izvērtēt memoranda izpildes gaitu un izskatīt jautājumus, kas saistīti ar savstarpējās sadarbības turpmāku veicināšanu un pilnveidošanu.

Līdz ar jaunā memoranda parakstīšanu, spēku zaudējis iepriekšējais, kas tika noslēgts 2017. gadā.

Latgales mednieku un makšķernieku biedrības valdes priekšsēdētāja Andra Broka viedoklis par memorandu un staltbriežu populācijas problēmu:

«Šobrīd problēma ar staltbriežu populāciju ir nevis visā Latvijā, bet gan atsevišķos reģionos un vietās, tās problemātiskās vietas ir Kurzemē un Zemgalē. Šajos reģionos staltbriežu ir diezgan daudz, bet, vispārīgi skatoties, tas skaits nav nemaz tik ļoti palielinājies, salīdzinot ar pēdējo gadu statistiku. Taču problēma slēpjas tajā (vismaz kā mednieki uzskata), ka ir samazinājusies barības bāze, plēsējiem arī ir sava loma, daļēji arī dzinējmedību iespaidā, kad staltbriežus sāk dzenāt, vai tiem uzbrūk vilki, tie mēdz savākties baros un tādā veidā izdara tiešām lielus postījumus gan meža kultūrām un platībām, gan lauksaimniecības platībās. Piemēram, naktī staltbrieži iet uz rapšu laukiem vai citām kultūrām, bet dienas laikā savācas mežos. Meži Latvijā šobrīd diezgan lielos apmēros tiek izgriezti, tāpēc ir daudz jaunaudžu, tur arī rodas šie postījumi. Viņiem kaut kas ir jāēd – pa dienu meklē mežā, pa nakti iet uz tūrumiem. Pats trakākais ir tas, ka šie staltbrieži ir savākušies diezgan lielos baros, trīs staltbrieži nekādus lielos postījumus izdarīt nevar, un šobrīd vasaras periodā viņi ir izkļīduši, bet tikko sākas dzinējmedības, viņi atkal vācas baros, citviet desmit, divdesmit, bet gadās arī, ka simts staltbriežu vienā barā saiet, tad varat iedomāties kādi postījumi uzreiz rodas. Dažviet šī staltbriežu populācija tiešām ir būtiski palielinājusies, un tā ir jāsamazina, šajā memorandā par to arī esam vienojušies. Izskatot memorandu, tur ir sīki viss izklāstīts procentos, problemātiskajās vietās ar šo ir jāstrādā un medniekiem ir intensīvi jāmedī. Atsevišķās vietās, kā šeit Latgalē, staltbriežu problēma nav nemaz tik liela, bet Latvija ir viena, un pieņem katram novadam atsevišķu lēmumu nav iespējams. Ja skatās uz limita sadali, kas notiek katru pavasari, tajā piedalās mežu īpašnieku biedrības, lauksaimnieku biedrības, mednieku biedrības, un «Latvijas valsts meži» skatās, kur ir reāli postījumi, tur šie limiti ir daudz augstāki, bet tur, kur postījumu nav, un ir vietas Latgalē, kur staltbriežu praktiski vispār nav, tur šie limiti ir krietni zemāki. Jāsaka, pirms kādiem desmit gadiem Latgalē staltbriežu bija ļoti maz, taču šobrīd gan viņi ir ienākuši diezgan daudz. Šobrīd plāvu paliek mazāk, bet lauksaimniecības platību ar sējumiem ir vairāk, kas ir laba barības bāze staltbriežiem. Meži arī tiek izzāģēti, tāpēc tiek iekopts arī daudz jaunaudžu, protams, ka staltbriedi dabūt ārā no vietas, kur viņš iegūst barību, nav tik vienkārši, tāpēc runa ir par intensīvākām nakts medībām. Latgalē vismazāk staltbriežu ir Daugavpils pusē, bet pārējā reģionā tie ir diezgan vienmērīgā daudzumā. Ja pirms tiem desmit gadiem, ja nemaldos, uz tūkstoš hektāriem zemes rēķināja, ka ir 0,7 staltbrieži, tad šobrīd tie ir jau septiņi staltbrieži.

Jebkurai zemniekam, meža īpašniekam un medniekam ir jāatrod kopēja valoda un jāsaprot, ka konkrētajā vietā ir jābūt noteiktam dzīvnieku skaitam, par ko varētu vienoties gan zemnieki, gan mežnieki, gan mednieki. Nedrīkst saaudzēt staltbriežus tik daudz, ka sākas milzīgi postījumi, bet nedrīkst arī izšaut pilnīgi visus, ka paliek tukšs mežs. Ar dabu ir jāsadzīvo un kopīgi jāatrod zelta vidusceļš.

Es domāju, ka memorands varētu atrisināt problēmu ar staltbriežiem, bet rezultātus nevar gaidīt pēc viena gada, ir jāpaiet vismaz četriem, pieciem gadiem, un problēma tiks atrisināta.»

Foto: Freepik

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Staltbriežu populācijas pieaugums – parakstīts memorands, lai samazinātu to skaitu» saturu atbild SIA «Vietējā»».

